

СТОРІНКА РЕДАКЦІЇ

Другий рік окупації

Через 13 місяців повномасштабного вторгнення – 20 березня 2023 р. – російською окупаційною адміністрацією встановлено фактичний контроль над Біосферним заповідником "Асканія-Нова" імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН, що згорнуло провадження статутної природоохоронної діяльності у рамках національного законодавства та відповідно до міжнародного статусу об'єкта програми ЮНЕСКО "Людина і біосфера". Це поглибило масштабну кризу, спричинену збройною агресією, збільшило загрози знищення унікальної природоохоронної території, самобутніх біологічних колекцій та культурно-історичної спадщини.

Водночас, Біосферний заповідник "Асканія-Нова" зберіг спроможність ведення науково-дослідної роботи згідно з затвердженою Програмою наукових досліджень НААН 12 "Заповідна справа" (2021–2025 рр.). Результати здійснених досліджень та багаторічних узагальнень, зокрема, знайшли відображення у серії праць даного тому наукового журналу "Вісті Біосферного заповідника "Асканія-Нова", що став ювілейним – 25-м за ліком, з часу відновлення видання у 1998 р.

З нагоди 160-ї річниці з дня народження засновника заповідника – Ф.Е. Фальц-Фейна (16.04.2023 р., згідно з Постановою Верховної Ради України № 1982-ІХ від 17.12.2021 р. "Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2022–2023 рр."), Біосферним заповідником "Асканія-Нова" та ГО "Українська природоохоронна група" видано збірку наукових праць за матеріалами всеукраїнського круглого столу "Традиції заповідної справи, сучасні проблеми збереження та повоєнного відновлення територій природно-заповідного фонду".

Саме 125 років тому Ф.Е. Фальц-Фейном закладено "Стару захисну ділянку" степу у маєтку Асканія-Нова з метою охорони корінного біорізноманіття незайманої цілини, що послужила фундаментом сучасного біосферного резервату та відправною точкою в його історії.

Нарешті, варто згадати і про 30-річний ювілей з дати виходу Указу Президента України № 563/93 від 26.11.1993 р., яким затверджено Перелік біосферних заповідників в Україні, включених Бюро Міжнародної координаційної ради з програми ЮНЕСКО "Людина і біосфера" до міжнародної мережі біосферних резерватів.

На жаль, усі ці знаменні дати та історичні події затьмарені реаліями окупації...

Наразі під загрозою перебувають усі об'єкти та колекції Біосферного заповідника "Асканія-Нова", тому важливою задачею постає фіксація та формування доказової бази збитків, завданих Біосферному заповіднику "Асканія-Нова" воєнною агресією росії. За період окупації найбільшу шкоду природним екосистемам нанесли пожежі. За узагальненими даними дистанційного моніторингу продовж 2022–2023 рр. вигоріло 2208,6 га заповідного степу. Окрім відомого факту вивезення групи тварин з колекції зоологічного парку "Асканія-Нова", існує маса супутніх та побіжних проблем з науково-технологічним супроводом утримання такої численної різновидової колекції у напіввільних умовах. Загострюються питання збереження насаджень дендропарку. Загалом, дислокація військової техніки та особового складу російських військ, зведення укріплень та оборонних споруд безпосередньо на території та під "прикриттям" заповідника несумісні з задачами природоохорони та забезпечують усі передумови його руйнації внаслідок військових дій.

Ситуація обтяжується тим, що міжнародні природоохоронні інституції виявились недієздатними у захисті заповідних територій від згубного впливу війни, виробленні реальних запобіжників, важелів впливу та загальної архітектури безпеки у збереженні біорізноманіття в конфліктних зонах.

Але попри складні реалії та невизначеність, життя у Біосферному заповіднику "Асканія-Нова" продовжується. Наукові здобутки примножуються. З непохитною вірою в Україну!

В. Шаповал, О. Ходосовцев, В. Гавриленко